

Міністерство освіти і науки України
Лисичанський промислово-технологічний коледж

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
Лисичанського промислово-
технологічного коледжу
_____ Н.М.Скиба
« ____ » _____ 2021 р.

**Програма вступних випробувань
для вступників на основі базової загальної середньої освіти**

УКРАЇНСЬКА МОВА

Програма

Пояснювальна записка

Програму вступних випробувань з української мови укладено на основі Державного стандарту базової і повної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. за №1392, з урахуванням чинних програм з української мови для 5-9 класів (наказ Міністерства освіти і науки України №664 від 06.06.2012 р.) та змін, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 29.05.2015 р. за №585.

Матеріал програми вступних випробувань з української мови розподілено за такими розділами: «Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія», «Лексикологія. Фразеологія. Елементи стилістики», «Будова слова. Словотвір. Орфографія», «Морфологія. Орфографія», «Синтаксис. Пунктуація», «Текст», «Розвиток мовлення».

Програма вступних випробувань з української мови складається з «Пояснювальної записки», «Переліку розділів і тем» і «Вимог до рівня загальноосвітньої підготовки вступників».

Перелік розділів і тем

Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія

Звуки мовлення. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які; позначення м'якості приголосних на письмі буквами *ь, і, є, ю, я*. Правила вживання м'якого знака.

Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв *ї, я, ю, є*. Сполучення *йо,ьо*. Правила вживання апострофа. Вимова і написання слів з апострофом. Склад. Основні правила переносу частин слова. Наголос. Голосні наголошені й ненаголошені, їх вимова і позначення на письмі. Написання слів із ненаголошеними голосними, що перевіряються наголосом. Правильна вимова наголошених і ненаголошених голосних. Наголошені голосні, що не перевіряються наголосом. Вимова приголосних звуків і позначення їх на письмі. Уподібнення приголосних. Подвоєні букви на позначення збігу однакових приголосних звуків. Подвоєні букви на позначення подовжених м'яких приголосних. Спрощення в групах приголосних. Основні випадки чергування *у - в, і - й, з - зі - із - зо*. Написання слів іншомовного походження.

Лексикологія. Фразеологія. Елементи стилістики

Словниковий склад української мови. Походження слів: власне українські й запозичені слова. Доцільне вживання запозичених слів. Використання слів: загальноживані (нейтральні) та стилістично забарвлені слова; професійні слова і терміни. Доцільне вживання професійних слів, термінів, стилістично забарвлених слів. Розвиток словникового складу: застарілі слова і нові слова (неологізми).

Лексичне значення слова. Вживання слів відповідно до їх значення. Однозначні й багатозначні слова. Пряме і переносне значення слів. Доцільне використання слів у переносному значенні. Групи слів за значенням: омоніми, синоніми, антоніми. Використання синонімів для уникнення невиправданих повторень слів.

Фразеологізми, їх лексичне значення. Вживання фразеологізмів.

Типи словників: словник іншомовних слів; тлумачні й перекладні словники; словники синонімів, антонімів; фразеологічний словник.

Будова слова. Словотвір. Орфографія

Спільнокореневі слова і форми слова. Основа слова і закінчення. Корінь, суфікс, префікс, закінчення – значущі частини слова. Вимова і написання префіксів *з-, с-, роз-, без-*.

Змінювання і творення слів. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, суфіксальний, префіксально-суфіксальний, безсуфіксальний, складання слів або основ, перехід слів з однієї частини мови в іншу.

Вимова і правопис префіксів *пре-*, *при-*, *прі-*.

Найпоширеніші випадки чергування голосних звуків у коренях слів. Чергування приголосних звуків. Зміни приголосних при творенні слів. Сполучні *е*, *о* в складних словах. Написання слів з *пів-* разом, через дефіс, з апострофом. Дефіс у складних словах. Творення і правопис складноскорочених слів.

Морфологія. Орфографія

Іменник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Загальні і власні назви. Велика буква і лапки у власних назвах.

Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що мають форму тільки однини або тільки множини. Відмінки іменників. Кличний відмінок в українській мові. Типи відмін іменників. Правильне вживання відмінкових закінчень іменників. Особливості відмінювання іменників, що вживаються тільки в множині. Незмінювані іменники.

Основні способи творення іменників. *Не* з іменниками. Букви *е*, *и*, *і* в суфіксах *-ечок-*, *-ечк-*, *-ичок-*, *-ичк-*, *-інн(я)*, *-енн(я)*, *-н(я)*, *-инн(я)*, *-ив(о)*, *-ев(о)*.

Прикметник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Якісні, відносні та присвійні прикметники. Повні й короткі форми прикметників; паралельні відмінкові закінчення.

Ступені порівняння прикметників. Утворення вищого і найвищого ступенів порівняння прикметників. Прикметники твердої і м'якої груп, їх відмінювання. Способи творення прикметників.

Не з прикметниками. Букви *ь*, *е*, *у* в суфіксах на означення пестливості і неповноти ознаки: *-еньк-*, *-есеньк-*, *-ісіньк-*, *-юсіньк-*, *-уват-*, *-юват-*. Букви *ь*, *е*, *о*, *и*, *і* в прикметникових суфіксах *-ськ-*, *-ев-* (*-єв-*), *-ов-* (*-йов-*, *-ьов-*), *-ин-*, *ін-*, *-ичн-*, *-ічн-*, а також у прикметниках на *-зький*, *-цький*.

Букви *н* і *нн* у прикметниках. Написання складних прикметників разом і через дефіс. Написання прізвищ прикметникової форми.

Числівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Числівники кількісні (на означення цілих чисел, дробові, збірні) і порядкові. Числівники прості, складні і складені. Відмінювання кількісних числівників. Відмінювання порядкових числівників.

Роздільне написання складених числівників, написання разом порядкових числівників із *-сотий*, *-тисячний*, *-мільйонний*, *-мільярдний*.

Займенник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників.

Особові та зворотний займенники, їх відмінювання. Буква *н* в особових займенниках 3-ї особи після прийменників.

Питальні і відносні займенники, їх відмінювання.

Неозначені й заперечні займенники, їх творення і відмінювання. Дефіс у неозначених займенниках. *Ні* в заперечних займенниках.

Присвійні, вказівні, означальні займенники, їх відмінювання.

Вживання займенників *Ви, Ваш* у ввічливо-пошанному значенні при звертанні до однієї особи. Написання цих займенників з великої букви.

Дієслово: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Особливі форми дієслова: дієприкметник, дієприслівник. Неозначена форма (інфінітив) та особові форми.

Не з дієсловами.

Доконаний і недоконаний види дієслів. Часи дієслова. Минулий час. Зміна дієслів у минулому часі. Правопис *-ться, -шся* в кінці дієслів. Теперішній час. Майбутній час. Відмінювання дієслів теперішнього і майбутнього часу.

Дієслова I та II дієвідмін. Букви *е, и* в особових закінченнях дієслів I та II дієвідмін.

Способи дієслів (дійсний, умовний, наказовий). Творення дієслів умовного і наказового способів. Буква *ь* у дієсловах наказового способу.

Безособові дієслова.

Способи творення дієслів.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Відмінювання дієприкметників. Правопис голосних у закінченнях дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Виділення комами дієприкметникових зворотів (після означуваного іменника).

Активні і пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього і минулого часу. Правопис голосних і приголосних у суфіксах дієприкметників. *Н* у дієприкметниках та *ни* у прикметниках дієприкметникового походження. *Не* з дієприкметниками.

Безособові дієслівні форми на *-но, -то*, їх вживання.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. *Не* з дієприслівниками. Дієприслівниковий зворот. Коми при дієприслівниковому звороті й одиничному дієприслівникові.

Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення.

Прислівник: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Ступені порівняння прислівників. Способи творення прислівників.

Букви *н* та *нн* у прислівниках. *Не* і *ні* з прислівниками. *И* та *і* в кінці прислівників. Дефіс у прислівниках. Написання прислівників разом і окремо.

Прийменник як службова частина мови. Непохідні й похідні прийменники. Написання похідних прийменників разом, окремо і через дефіс.

Сполучник як службова частина мови. Сполучники сурядності й підрядності, їх види. Написання сполучників разом і окремо.

Частка як службова частина мови. Розряди часток за значенням. Написання часток *-бо*, *-но*, *-то*, *-от*, *-таки*. *Не* з різними частинами мови.

Вигук як особлива частина мови. Дефіс у вигуках. Кома і знак оклику при вигуках.

Синтаксис. Пунктуація

Словосполучення. Будова і види словосполучень за способами вираження головного слова.

Речення. Види речень за метою висловлювання, за інтонацією, за будовою; розділові знаки в них. Порядок слів у реченні. Логічний наголос.

Підмет і присудок як головні члени речення. Способи вираження підмета. Простий і складений присудок (іменний і дієслівний). Тире між підметом і присудком.

Правильне вживання форм присудка при підметі, вираженому словосполученням або складноскороченим словом. Єдність видо-часових форм дієслів-присудків як засіб зв'язку речень у тексті. Дотримання правильної інтонації у реченнях без зв'язки.

Означення, додаток і обставина як другорядні члени речення. Прикладка як різновид означення. Написання непоширених прикладок через дефіс; прикладки, що беруться в лапки. Види обставин (за значенням). Порівняльний зворот. Виділення порівняльних зворотів комами.

Обставини часу як засіб зв'язку речень в описових і розповідних текстах, їх синонімічність. Стилiстична роль означень і порівняльних зворотів у художньому мовленні.

Односкладні прості речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) і підмета (називні).

Правильне вживання безособових речень.

Речення двоскладні й односкладні різних видів як синтаксичні синоніми. Вживання в описах називних речень для позначення часу і місця. Використання односкладних речень для відтворення стану природи.

Повні й неповні речення. Тире в неповних реченнях. Вживання еповних речень у діалозі, а також у структурі складних речень для уникнення невиправданих повторень. Дотримання інтонації неповних речень.

Однорідні члени речення (із сполучниковим, безсполучниковим і змішаним зв'язком) як засіб деталізації та конкретизації. Речення з кількома рядами однорідних членів. Кома між однорідними членами. Однорідні й неоднорідні означення. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Двокрапка і тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами. Правильна побудова речень із сполучниками *не лише..., а й..., як..., так і...*. Синонімічність ряді однорідних членів з різними типами зв'язку між ними. Інтонація речень з однорідними членами.

Речення зі звертаннями. Форми звертань у діалозі, приватних листах та офіційних документах. Звертання непоширені й поширені. Розділові знаки при звертанні.

Вставні слова (словосполучення, речення), розділові знаки при них. Використання звертань і вставних слів для передачі ставлення до адресата. Синонімічність вставних слів і речень. Використання вставних слів як засобу зв'язку речень у тексті. Інтонація речень із звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями).

Поняття про відокремлення. Відокремлені другорядні члени речення, в тому числі уточнювальні. Розділові знаки при відокремлених членах речення.

Правильна побудова речень із дієприкметниковими і дієприслівниковими зворотами. Дієприслівникові звороти як засіб зв'язку речень у тексті.

Інтонація речень з відокремленими й уточнювальними членами.

Складне речення, його ознаки. Засоби зв'язку простих речень у складному: інтонація та сполучники або сполучні слова; інтонація. Складні речення з безсполучниковим і сполучниковим зв'язком.

Складносурядне речення, його будова і засоби зв'язку в ньому. Смислові зв'язки між компонентами складносурядного речення. Розділові знаки між частинами складносурядного речення.

Інтонація складносурядного речення. Синонімічність складносурядних речень з різними сполучниками, а також складносурядного речення і ряду простих речень.

Складнопірядне речення; його будова і засоби зв'язку в ньому.

Розділові знаки між головною і підрядною частинами речення. Основні види складнопірядних речень з підрядними частинами: означальними, з'ясувальними, обставинними (місця, часу, ступеня і способу дії, порівняльними, мети, умови, причини, наслідку, допусту).

Складнопірядне речення з кількома підряд частинами. Розділові знаки в ньому.

Інтонація складнопірядного речення. Синонімічність сполучникових складних речень, складнопірядних і простих з відокремленими членами.

Безсполучникове складне речення. Смыслові відношення між компонентами в безсполучниковому складному реченні. Розділові знаки між частинами безсполучникового складного речення.

Інтонація безсполучникового складного речення. Синонімічність складних речень із сполучниками, без сполучників і простих речень.

Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку. Розділові знаки в ньому.

Синонімічність складних і простих синтаксичних конструкцій.

Пряма і непряма мова як способи передачі чужого мовлення. Розділові знаки при прямій мові.

Цитата як спосіб передачі чужого мовлення. Розділові знаки при цитаті.

Діалог і полілог. Розділові знаки в діалозі та полілозі.

Синонімічність різних способів передачі прямої мови. Заміна прямої мови непрямою. Інтонація речень з прямою мовою, діалогом.

Текст

Текст, його ознаки. Зміст і будова тексту. Види інформації в тексті: відоме і нове. Види і засоби внутрішньотекстового зв'язку. Абзац.

Розвиток мовлення

Загальне уявлення про спілкування й мовлення; види мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо); адресант і адресат мовлення; монологічне й діалогічне мовлення; усне й писемне мовлення; основні правила спілкування. Тема й основна думка висловлювання. Вимоги до мовлення (змістовність, логічна послідовність, багатство, точність, виразність, доречність, правильність). Типи мовлення (розповідь, опис, роздум). Структура тексту типу розповіді, опису, роздуму.

Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки вступників

Вступники повинні:

- знати зміст мовних понять і термінів;
- розпізнавати мовні явища й закономірності;
- групувати і класифікувати вивчені мовні явища;
- визначати істотні ознаки мовних явищ;
- розуміти значення й особливості функціонування мовних одиниць;
- установлювати причинно-наслідкові зв'язки мовних явищ;
- застосовувати знання з фонетики, лексики, фразеології, морфеміки, словотвору, морфології, синтаксису та лінгвістики тексту в практичних ситуаціях;
- розуміти фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему, основну думку та виражально-зображувальні засоби прочитаного тексту;
- оцінювати мовлення з погляду дотримання основних орфоепічних, лексичних, морфологічних, синтаксичних норм української мови;
- оцінювати письмові висловлювання з погляду мовного оформлення й ефективності досягнення поставлених комунікативних завдань;
- відрізняти випадки правильного використання мовних засобів від помилкових;
- створювати власні висловлення, чітко формулюючи тезу, наводячи переконливі аргументи, використовуючи доречні приклади, логічно й послідовно викладаючи думки та формулюючи відповідні висновки;
- використовувати різноманітні виражальні засоби, граматичні конструкції, лексичне і фразеологічне багатство української мови в процесі спілкування для оптимального досягнення мети спілкування;
- оформлювати письмове мовлення відповідно до орфографічних, граматичних і пунктуаційних норм української мови.